

Олена Валентинівна Ночовкіна,
здобувач кафедри цивільного права № 1
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 347.735

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ СТОРИН ДОГОВОРУ ПОЗИЧКИ

Аналізуються права та обов'язки сторін договору позички. Розглядаються особливості повноважень позичкодавця та користувача з урахуванням безоплатності відносин між ними. Обґрунтовується необхідність внесення змін до цивільно-правових норм, які регулюють зобов'язання сторін із страхування предмета позички та проведення заходів щодо відновлення речі.

Ключові слова: позичка, позичкодавець, позичкоотримувач, користувач, безоплатність.

Зафіксовані певним способом права та обов'язки сторін будь-якого цивільно-правового договору складають його зміст. Відповідно до ч. 1 ст. 628 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України це умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства [1]. Проблеми співвідношення повноважень контрагентів цивільно-правових угод цікавили і нині викликають неабиякий інтерес фахівців. Зокрема, питання співвідношення прав та обов'язків сторін за договором безоплатного користування майном (позички) розглядали такі цивілісти, як М. І. Брагінський, С. В. Занковська, О. С. Іоффе, С. Н. Ландкоф, Д. І. Мейєр, Г. М. Полянська, В. О. Рясенцев, Г. Ф. Шершеневич. Учені відмічали недостатність нормативного регулювання зазначених відносин, адже у певні часи цивільно-правові норми або були мізерними, або (у 1922 – 1963 рр.) взагалі не знаходили відображення у цивільному законодавстві. Так, гл. 27 ЦК УРСР 1963 р. [2] містила лише кілька статей, присвячених договору безоплатного користування майном, до того ж особливу увагу було приділено регулюванню договірних відносин за участю соціалістичних організацій. За радянських часів роботи науковців у період дії названого кодифікованого

акта вирізнялися позитивним викладенням матеріалу та відсутністю критики або пропозицій щодо вдосконалення законодавства шляхом внесення змін. Це пояснюється тим, що безоплатне користування майном більшою мірою було розповсюджене в побуті або при користуванні бібліотечними фондами. Розвиток ринкових відносин та прийняття ЦК України 2003 р. сприяли активізації досліджень у сфері безоплатного користування та актуалізували необхідність подальшого вивчення особливостей договору позички. На даний час сфера використання цього правочину розширюється: він застосовується не тільки у відносинах між громадянами, а й у правовідносинах між органами влади, місцевого самоврядування тощо. Питання правового регулювання договору позички досліджувалися в роботах таких сучасних науковців, як Н. М. Бойко, І. В. Венедіктова, В. О. Гончаренко, Н. А. Д'ячкова, Є. М. Ключова, В. М. Коссака, О. М. Соловйов, Д. Ю. Шпенюв. Розгляд точок зору вчених, а також аналіз цивільно-правових норм допоможе з'ясувати обсяг і зміст прав та обов'язків сторін договору позички, що є метою даної статті. Разом із тим зроблені висновки слугуватимуть базою для подальшого вдосконалення вітчизняного цивільного законодавства.

Передусім треба зауважити, що зобов'язання сторін договору позички мають певні особливості. Це пов'язано з більш детальним регулюванням у ЦК України правовідносин, які виникають у сфері безоплатного користування майном, порівняно з ЦК УРСР 1963 р. Відповідно до ст. 827 ЦК України за договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку [1].

Обсяг і зміст прав та обов'язків сторін залежить від правової конструкції правочину (реальної або консенсуальної). Це пояснюється тим, що певні повноваження учасників правовідносин виникають у момент укладення договору позички, можуть мати місце під час виконання договору або після його припинення чи розірвання. Крім того, характеризуючи зобов'язання сторін договору позички, слід звертатися як до норм гл. 60 ЦК України, так і до правил, які регулюють відносини найму (оренди). Зауважимо, що статті гл. 58 ЦК України необхідно застосовувати, якщо інше не встановлено главою «Позичка» та не суперечить безоплатності зобов'язання.

Головним обов'язком позичкодавця за договором є передання речі користувачеві. У реальному правочині ця функція виконується вже в момент укладення договору, а при консенсуальному перш за все виникає обов'язок це зробити. Позичкодавець повинен фактично передати річ, а також, за необхідності, оформити всі відповідні документи, які засвідчують надання речі у користування: підписати акт приймання-передачі, у певних випадках посвідчити договір нотаріально тощо.

Правові наслідки невиконання позичкодавцем обов'язку передати річ у користування передбачені ст. 830 ЦК України та матимуть місце лише в консенсуальному договорі. Так, друга сторона має право вимагати розірвання

договору позички та відшкодування завданих збитків. Зазначені вимоги пред'являються користувачем позичкодавцеві, а в разі виникнення спору – до суду. Як з цього приводу зазначав М. І. Брагінський, для одних договорів передання речі являє собою виконання обов'язку, що виник, а для інших – тільки стадію при укладенні договору [3, с. 785]. Тобто, якщо при укладенні реального договору позички річ не буде передана користувачеві, відносини між сторонами не виникнуть, а отже, договір не буде вважатися укладеним.

Згідно зі ст. 767 ЦК України на позичкодавця покладаються наступні обов'язки: передати наймачеві річ у комплекті і у стані, що відповідають умовам договору найму та її призначенню; попередити користувача про особливі властивості та недоліки речі, які йому відомі і які можуть бути небезпечними для життя, здоров'я, майна користувача або інших осіб чи призвести до пошкодження самої речі під час користування нею. Недоліками у цьому контексті слід вважати такі властивості, що погіршують якість речі, відхилення від такого її стану, який визначається умовами договору позички чи призначенням речі [4, с. 296]. У свою чергу користувач зобов'язаний у присутності позичкодавця перевірити справність речі. Якщо користувач у момент передання предмета договору в його користування не переконується у справності речі, вона вважається такою, що надана йому в належному стані.

Передання речі в позичку не припиняє та не змінює прав на неї третіх осіб, зокрема права застави. Законодавець не оминув це увагою. Так, відповідно до ст. 769 ЦК України при укладенні договору позички позичкодавець зобов'язаний повідомити користувача про всі права третіх осіб на річ, що передається у позичку. Якщо позичкодавець не зробив цього, користувач має право вимагати розірвання договору та відшкодування збитків. Наведені юридичні якості речі мають значення як при консенсуальному, так і при реальному договорі.

Статтею 778 ЦК України передбачені правові наслідки поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Спробуємо розібратися, які ж обов'язки покладаються на позичкодавця відповідно до цієї норми? Позичкодавець зобов'язаний відшкодувати вартість необхідних витрат на поліпшення речі, які були зроблені користувачем за його згодою. Підлягають відшкодуванню й надзвичайні витрати, понесені з метою підтримання належного стану речі, переданої у користування.

За ст. 776 ЦК України позичкодавець має проводити капітальний ремонт речі, переданої у позичку, за його рахунок, якщо інше не встановлено договором або законом. Детально це питання буде розглянуто нижче, при окресленні обов'язків користувача.

Розглянемо ще один обов'язок. Частиною 1 ст. 802 ЦК України страхування транспортного засобу здійснюється наймодавцем. По-іншому повинно вирішуватися питання страхування транспортного засобу, який виступає предметом договору позички. На наше переконання, ці витрати належать до звичайних та пов'язані із утриманням транспортного засобу, який передається у користування. Тому вартість страхування предмета позички (за період дії

договору з моменту його укладення до припинення або розірвання) має відшкодовуватися користувачем. Наголосимо, що ч. 1 ст. 802 ЦК України не слід застосовувати до відносин позички.

Після закінчення строку дії правочину позичкодавець зобов'язаний прийняти річ від користувача. Якщо позичкодавець ухиляється від прийняття предмета позички та в зв'язку з цим завдає користувачеві збитки (наприклад, це можуть бути витрати останнього на зберігання речі), такі збитки повинні бути відшкодовані позичкодавцем.

Розглянувши обов'язки, перейдемо до прав. Позичкодавець має право на відчуження речі, яка передана ним у користування (ч. 1 ст. 832 ЦК України). Користувач не має переважного права перед іншими особами на купівлю речі, переданої йому у користування. Таким чином, позичкодавець не зобов'язаний пропонувати користувачеві укласти відповідний договір. Відчуження речі може бути оформлене шляхом укладення оплатного (купівля-продаж, міна) чи безоплатного правочину (договір довічного утримання, дарування). До набувача речі переходять всі права за договором позички, а його права щодо речі обтяжуються правами користувача. Крім того, новий власник не вправі вимагати дострокового припинення угоди до встановленого строку. Винятком є укладення правочину на невизначений строк. У цьому разі згідно зі ч. 3 ст. 834 ЦК України особа, яка стала власником речі, переданої у користування, має право вимагати розірвання договору, який укладено без визначення строку. Про розірвання договору користувач має бути повідомлений заздалегідь, у строк, що відповідає меті позички [1]. Слід додати, що з урахуванням принципу свободи договору сторони договору позички можуть домовитися про його припинення в разі продажу речі іншій особі [5, с. 173].

Позичкодавець може контролювати використання речі користувачем згідно з її призначенням та умовами договору. Хоча це право прямо не закріплене в ЦК України, але воно безпосередньо пов'язане з правом позичкодавця ініціювати розірвання угоди при порушенні користувачем зазначених вище умов. Якщо після припинення договору користувач не повертає річ, позичкодавець має право вимагати її примусового повернення, а також відшкодування завданих збитків (ст. 836 ЦК України) [1].

Обов'язки користувача передбачаються у главі 58 щодо найму (оренди), а також закріплені в ст. 833 ЦК України. На відміну від зобов'язань позичкодавця вони не залежать від того, чи є правочин одностороннім або двостороннім (взаємним), реальним або консенсуальним. Так, користувач несе звичайні витрати щодо підтримання належного стану речі, переданої йому в користування. Він зобов'язаний: а) користуватися річчю за її призначенням або відповідно до мети, визначеної у договорі; б) користуватися річчю особисто, якщо інше не встановлено договором; в) повернути річ після закінчення строку договору в такому самому стані, в якому вона була на момент її передання [1].

Основним обов'язком користувача є користування річчю за її призначенням або відповідно до визначеної мети (наприклад, побутової, благодійної, комерційної). У разі відсутності такої домовленості належним буде викори-

стання речі відповідно до її звичайного призначення, яке випливає з її суті. Він має забезпечити належне зберігання предмета позички.

Нині не тільки науковий, а й практичний інтерес представляє обов'язок користувача з несення звичайних витрат щодо підтримання належного стану речі, переданої йому в користування. Відмітимо, що ЦК України не містить визначення, які витрати відносяться до звичайних. Аналіз чинного законодавства та юридичної літератури дозволяє зробити висновок, що такими слід вважати витрати щодо утримання предмета позички (а) та пов'язані з використанням речі, у тому числі зі сплатою податків та інших платежів (б). У свою чергу, під «звичайними» витратами О. О. Сімолін розумів такі, що «виникають при нормальному ході подій» [6, с. 225]. Учений зазначав, що в силу своєї безоплатності позичка зовсім не відрізняється такою міцністю, як найм, та може бути вельми легко розірвана позичкодавцем навіть за такою ознакою, що річ, віддана в позичку, йому самому знадобилася. За таких умов, вказував цивіліст, позичкоотримувач не буде робити ніяких затрат на річ, оскільки може завжди очікувати, що вона буде у нього відібрана достроково [6, с. 267]. Як із цього приводу зауважує В. М. Коссак, на користувача покладено обов'язок нести витрати, необхідні для нормального функціонування речі. Розмір витрат залежить від характеру речі та способу її використання, проте вони не повинні перевищувати розміру звичайних витрат власника (позичкодавця) [7, с. 526].

Необхідність підтримання речі у належному стані може вимагати проведення ремонту. Звернувшись до ч. 1 та 2 ст. 776 ЦК України, можна зробити висновок: якщо інше не встановлено договором або законом, на користувача покладаються витрати з проведення поточного ремонту речі; капітальний ремонт речі провадиться позичкодавцем. Кодекс не містить визначення понять «капітальний ремонт» та «поточний ремонт». Однак закріплення цих дефініцій необхідно для вирішення питання, чиїм обов'язком за договором позички є їх проведення. Тому можна сказати, що капітальний ремонт речі передбачає відновлювання її елементів (частин) у зв'язку з їх фізичною зношеністю та руйнуванням, поліпшення експлуатаційних показників для більш ефективного використання, а поточний ремонт – систематичне та своєчасне підтримання експлуатаційних якостей та попередження передчасного зносу предмета договору. Необхідність такого ремонту виникає зі звичайного користування річчю та не пов'язана з істотним псуванням або зношенням останньої. Як зазначає О. М. Соловйов, «покладання на користувача обов'язку по проведенню капітального ремонту, який пов'язаний із значними матеріальними витратами, повністю нівелює позитивний ефект, отримуваний останнім у результаті безоплатного користування річчю, і суперечитиме безоплатній природі договору позички» [8, с. 352].

Досліджуючи поняття та зміст безоплатності, М. Й. Бару вказував, що обов'язок позичкодавця може полягати у відшкодуванні понесених витрат зважаючи на обставини, що склалися [9, с. 53]. Звернувшись до ч. 3 ст. 776 ЦК України, можна припустити наступне. Якщо позичкодавець не провів капітального ремонту речі, що перешкоджає її використанню відповідно до призна-

чення та умов договору, користувач має право відремонтувати річ та вимагати з позичкодавця відшкодування вартості ремонту.

Зіставлення викладених точок зору науковців-правників та змісту проаналізованих статей ЦК України дає змогу зробити наступні висновки. Проведення користувачем капітального ремонту об'єкта позичкового зобов'язання є можливим у винятковому випадку. Наприклад, при довгостроковому розміщенні у будівлі структурного підрозділу органу державної влади, що надає відповідні послуги населенню, для збереження та розвитку інфраструктури населеного пункту тощо. Питання щодо обов'язку проведення ремонту предмета договору позички слід вирішувати виходячи зі сфери застосування досліджуваного правочину, строку використання, мети та цілей, які ставлять перед собою сторони договору, стану та умов користування річчю. До уваги повинні братися строк зношування речі та передбачуваний процент амортизації, які можуть бути визначені в нормативному порядку, договором або витікати з призначення предмета користування. При цьому попередня згода позичкодавця обов'язкова, оскільки має значення при відшкодуванні користувачу понесених ним витрат у разі дострокового розірвання договору.

Наступним обов'язком користувача є користування річчю особисто, якщо інше не встановлено договором (п. 2 ч. 2 ст. 833 ЦК України). Проаналізувавши юридичну літературу [3; 5; 8; 10] та зіставивши цю норму з правилами ст. 774 ЦК України, можна сказати, що користувач має право надати предмет позички в користування третім особам лише за наявності згоди позичкодавця. Слід відмітити, що користувач лишається відповідальним перед останнім. Якщо користувач самовільно надав річ третій особі, то на нього покладається ризик випадкової загибелі речі. Разом з тим серед учених-цивілістів немає одностайності у питанні щодо надання отриманих у безоплатне користування речей в найм (оренду). Так, О. М. Соловійов вважає, що за наявності згоди позичкодавця користувач може передавати предмет позички в користування третім особам за договором найму (оренди) [8, с. 353]. Говорить про таку угоду й Д. Ю. Шпенюв [5, с. 174]. Можна зустріти й протилежну точку зору: можливість надання речі в оплатне користування заперечує М. І. Брагінський [11, с. 789-790]; його думку підтримує і І. В. Венедіктова [10, с. 39]. Так, ще з часів римського права відомо, що не можна іншій особі передати більше прав, ніж маєш сам. Дійсно, коло прав користувача за договором позички вужче ніж права, які має отримати наймач (орендар) за договором найму (оренди). Наприклад, між зазначеними сторонами можуть виникнути спірні питання щодо права власності на плоди й доходи, які отримані від речі, або під час дострокового розірвання договору. Тому, на нашу думку, цю проблему слід вирішувати наступним чином. Враховуючи принцип свободи договору, така угода можлива, але тільки за наявності згоди позичкодавця. Повноваження користувача на укладення договору найму (оренду) мають бути обумовлені у договорі. Це право необхідно передбачити безпосередньо під час укладення договору позички або вже під час дії правочину з безоплатного користування отримати згоду в усній або письмовій формі. Порушення користувачем обов'язків щодо порядку користу-

вання річчю та нездійснення ним звичайних витрат з підтримання належного стану речі дають позичкодавцю право згідно з ч. 2 ст. 834 та ст. 623 ЦК України вимагати розірвання договору та відшкодування завданих збитків.

Стосовно обов'язку з повернення об'єкта позичкового зобов'язання науковці О. В. Гончаренко [11, с. 5] та О. М. Соловійов [8, с. 353] пропонують зазначити, що річ підлягає поверненню у стані, у якому вона була одержана, з урахуванням нормального зносу, або у стані, обумовленому в договорі. Слід погодитись і визнати це обґрунтованим, оскільки такий висновок можна зробити шляхом аналізу ч. 1 ст. 785 та ч. 3 ст. 833 ЦК України. До того ж, у такий спосіб буде усунуто неоднозначність тлумачення обов'язку користувача. Навіть за умови підтримання належного стану або вжиття заходів із відновлення, повернення речі за договором позики «у такому самому стані, в якому вона була на момент її передання» [1] не вбачається за можливе з урахуванням предмета договору (індивідуально визначена річ). На переконання І. В. Венедіктової, це питання виконання договору позики є проблемним: науковець підкреслює, що користувач не відповідає за погіршення речі, яке сталося внаслідок нормального її зносу або упущень позичкодавця [11, с. 45].

Ще В. О. Рясенцев зазначав, що від псування речі слід відрізнити природний знос, який є невідворотним у процесі користування річчю [12, с. 11]. Тому при оцінці виконання даного обов'язку природне зношення речі не повинно братися до уваги за умов нормального її використання.

Користувач відповідає за загибель або пошкодження предмета позики, якщо це сталося з його вини. Ризик випадкової загибелі речі також покладається на користувача, якщо: 1) річ використовувалася ним не за призначенням або всупереч договору; 2) річ без згоди позичкодавця надана у користування третій особі; 3) з урахуванням фактичних обставин користувач міг перешкодити загибелі або псуванню речі, але надав перевагу порятунку своєї власної речі. З цього приводу О. С. Іоффе вказував, що за загальним правилом ризик випадкової загибелі речі покладається на позичкодавця як власника речі з тим однак, що вина позичкоотримувача презюмується [13, с. 410].

Якщо по завершенні договору користувач не повертає річ, позичкодавець має право вимагати її примусового повернення, а також відшкодування завданих збитків (ст. 836 ЦК України) [1].

Незважаючи на чималий обсяг обов'язків користувача, він наділений й певними правами, які кореспондуються відповідним обов'язкам позичкодавця. Крім можливості вимагати відшкодування збитків на підставі ст. 830 ЦК України, ч. 1 ст. 834 Кодексу передбачає право повернути річ, передану у користування, у будь-який час до спливу строку договору. Якщо річ потребує особливого догляду або зберігання, користувач зобов'язаний повідомити позичкодавця про відмову від договору позики не пізніше як за сім днів до повернення речі [1].

Наведений перелік прав буде неповним, якщо не згадати ще деякі норми. Згідно зі ст. 778 ЦК України користувач має право на вилучення поліпшень речі, які були ним здійснені та можуть бути відокремлені без її пошкодження.

Якщо поліпшення речі зроблене за згодою позичкодавця, користувач має право на відшкодування вартості необхідних витрат. Якщо користувач без згоди позичкодавця зробив поліпшення, які не можна відокремити без шкоди для речі, він не має права на відшкодування їх вартості.

Якщо річ передається користувачеві не в тому стані, який був обумовлений договором, користувач, керуючись ст. 768 ЦК України, має право на заміну речі, якщо це можливо; на усунення недоліків позичкодавцем; відшкодування витрат на їх усунення власними силами або на розірвання договору і відшкодування збитків. У цьому контексті окремо треба зупинитися на відповідальності. Сторони в договорі позички мають право встановити й інші підстави її настання та обсяг за умови, що це не суперечить діючому законодавству.

Підсумовуючи викладене, можна відзначити, що для вдосконалення правового регулювання окремих прав та обов'язків сторін договору позички необхідно законодавчо визначити такі поняття, як «звичайні витрати», «капітальний ремонт», «поточний ремонт». Також потрібно зазначити, які саме норми гл. 58 ЦК України «Найм (оренда)» можна застосовувати до регламентації договору позички. Наприклад, перелічити їх у ч. 3 ст. 827 Кодексу. Це дозволить усунути суперечки щодо розподілу таких прав та обов'язків сторін, як страхування предмета позички, проведення заходів із відновлення речі та відшкодування здійснених на це витрат.

Список літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Верхов. Рада України / офіц. веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1334313534405674>.
2. Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 р. № 1540-VI // Верховна Рада України / офіц. веб-сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540-06/print1334313534405674>.
3. Брагинский М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский : в 2 кн. – Кн. 2: Договоры о передаче имущества. – М. : Статут, 2000. – 800 с.
4. Иванов А. А. Безвозмездное пользование имуществом / А. А. Иванов // Гражданское право : учеб. : [в 2 ч.] / под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – Ч. II – М. : ПРОСПЕКТ, 1998. – Т. 2. – С. 292–303.
5. Шпенюв Д. Ю. Договір позички / Д. Ю. Шпенюв // Цивільне право України : Особлива частина : [підруч.] / В. Г. Фазикош, С. Б. Булеца, В. В. Заборовський та ін. ; за ред. В. Г. Фазикоша, С. Б. Булеци. – К. : Знання, 2013. – С. 165–181.
6. Симолин А. А. Влияние момента безвозмездности в гражданском праве / А. А. Симолин. – Казань : Тип. Император. ун-та, 1916. – 365 с.
7. Коссак В. М. Глава 60. Позичка / В. М. Коссак // Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К. : Істина, 2004. – С. 525–528.
8. Соловійов О. М. Договір позички / О. М. Соловійов // Цивільне право : підруч. : [у 2 т.] / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасько-Фатєєвої, В. Л. Яроцького – Х. : Право, 2011. – Т. 2. – С. 344–355.
9. Бару М. И. Понятие и содержание возмездности и безвозмездности в советском гражданском праве / М. И. Бару // Ученые записки / Харьк. юрид. ин-т. – 1959. – Вып. 13. – С. 19–64.

10. Венедіктова І. Особливості застосування договору позички за сучасним українським законодавством / І. Венедіктова // Мала енцикл. нотаріуса. – 2005. – № 5. – С. 37–45.

11. Гончаренко В. О. Договір позички за римським приватним правом та його рецесія у сучасному цивільному законодавстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. О. Гончаренко ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2005. – 21 с.

12. Рясенцев В. А. Договор безвозмездного пользования / В. А. Рясенцев // Советская юстиция. – 1938. – № 19. – С. 9–12.

13. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – М. : Юрид. лит., 1975. – 880 с.

Ночовкіна Е. В. Отдельные вопросы прав и обязанностей сторон договора ссуды.

Анализируются права и обязанности сторон договора ссуды. Рассматриваются особенности полномочий ссудодателя и пользователя с учетом безвозмездности отношений между ними. Обосновывается необходимость внесения изменений в гражданско-правовые нормы, регулирующие обязательства сторон по страхованию и восстановлению предмета ссуды.

Ключевые слова: ссуда, ссудодатель, ссудополучатель, пользователь, безвозмездность.

Nochovkina O. V. Separate issues of rights and obligations of loan agreement parties.

Problem setting. *The content of any civil law agreement created by the terms and conditions determined by the parties and agreed between them, as well as the terms that are mandatory according to the regulations of the civil law. Qualifying the agreement from the legal view, the content of the agreement is always characterized as the summary of mutual rights and obligations of counterparties. That is why the problem of correlation of mutual rights and obligations between parties of civil relations interested and still excites scientists' great interest.*

Recent research and publications analysis. *Such civil law scientists as M.I. Bragynskiy, S.V. Zankovskaya, O.S. Ioffe, S.N. Landkof, D.I. Meyer, G.N. Polyanskaya, V. A. Ryasencev, G.F. Shershenevych studied the balance of rights and duties of parties in the gratuitous use of property agreement (loan agreements). Issues of loan agreement legal regulation are studied by such modern scientist as N.M. Boiko, V.O. Goncharenko, N.A. Dyachkova, E.M. Klyueva, V.M. Kossak, O.M. Solovyov.*

Paper objective. *To analyze the scope and content of rights and duties of loaner and borrower; to disclose any peculiar features of powers of loan agreement parties tacking in account gratuitous nature of such relations; to substantiate the necessity to introduce any amendments to legislation in relation to rights and duties of the studied agreement parties.*

Paper main body. *Peculiarities of rights and duties of loan agreement parties mainly connected to gratuitous nature of such relations. The scope and content of rights and duties of the counterparts according to the agreement depends upon its legal structure (real or consensus). At characterization of the loan agreement parties' duties we should address as to the regulations of Chapter 60 of Ukrainian Civil Law and to the regulations governing hire (rent) relations. The Clauses of Chapter 58 of Ukrainian Civil Law shall be applied only if the opposite not determined by Chapter "Loan" and does not contradict gratuitous nature of loan relations. The main responsibility of the loaner according to the agreement is the transfer of piece of property to a user for gratuitous usage. At real transaction the loaner performs this function at the moment of agreement conclusion. At consensus model of transaction the duty of the loaner to transfer piece of property arise first of all.*

Conclusions. *In order to improve legal regulation of certain duties of loan agreement parties we should: 1) in legal regulations to determine such terms as "ordinary costs", "capital repairs" and "minor repairs"; 2) we should clearly indicate which regulations of Clause 58 "Hire(rent)" can be applied to govern the loan agreement. Such improvement will allow to eliminate any disputes at allocation of rights and duties of the parties during insurance of loaned property, at repair of property and reimbursement of repair expenses.*

Key words: loan, loaner, borrower, user, gratuitousness.

Надійшла до редколегії 22.04.2015 р.